

**Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı İdarəetmə və Texnologiya kolleci**

**“Zərgərlikdə layihələndirmə, modelləşdirmə və
quraşdırma”**

fənninin

PROQRAMI

040723 – “Zərgərlik məmulatları və bəzək əşyalarının hazırlanması”

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı
İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin
Metodiki şurasının 15 sentyabr 2017-ci il
tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.
(Protokol № 1)

Bakı 2017

Tərtib etdi:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

İbrahimova Leyla Zakir

Redaktor:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

Məmmədova Ülviyyə İlqar

Rəy verənlər:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

1. Həsənova Vüsalə Akif

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq
Akademiyasının kafedra müdiri,
dosent

2. Məmmədov Saleh Rza

İZAHAT VƏRƏQI

Fənnin tədrisinə ayrılan saatin miqdarı – 270 saat.

Proqramda Zərgərlikdə layihələndirmə, modelləşdirmə və quraşdırma fənninin mahiyyəti, onun bir fənn kimi predmeti göstərilir.

Metal, zərgərlik sənəti Azərbaycan tarixində qədim dövrlərdən mövcuddur. Müxtəlif arxeoloji qazıntılar zamanı tapılmış məişət əşyaları, satıl, məcməyi, kasalar, nimçələr, əsgər zireh geyimləri, misdən, poladdan düzəldilmiş əşyalar bu sənətin geniş yayılması və yüksək zirvələrə çatması nümunələridir. Zərgərlər tərəfindən yaradılan bəzək əşyaları: qolbaqlar, silsilələr, kəmərlər, üzük, sırğalar, ustalar tərəfindən müxtəlif texnikalarda şəbəkə, döymə, qarasavad, mina texnikalarında yerinə yetirilmişdir. Müxtəlif formaların yaranması Azərbaycan metal zərgərlik sənətkarlığının yüksək səviyyədə olmasının göstəricisidir.

Zərgərlikdə layihələndirmə, modelləşdirmə və quraşdırma fənninin əsas məqsədi tələbələrə zinət əşyasının layihəsini qurmağı öyrədir. Layihənin qurulması dedikdə məmulatın bir neçə tərəfdən görünüşünün göstərilməsi ilə yanaşı, məmulatın ayrı – ayrı hissələrinin, detalların layihəsinin də qurulması, göstərilməsi nəzərdə tutulur. Əşyaların zahiri görünüşü, istifadə edilən texnikalar, hissələrin ölçüləri, həcmi, müxtəlif tərəflərdən baxışı, metalın qalınlığı layihədə öz əksini tapmalıdır. Burada istifadə edilən tuşla əşyaların konturunun sulu boyalarla metalın rəngini və həcmi əks etdirməlidir. Layihə əsasında işlənmiş maketlər layihəyə uyğun ölçüdə düzəlməlidir.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN PAYLANMASI

№	Mövzuların adları	Seminar
1.	Giriş. Layihələndirmə fənni haqqında məlumat.	2
2.	Sadə formalı zinət əşyasının layihələndirilməsi.	14
3.	Tək qaş üzüyün layihələndirilməsi.	14
4.	Tək qaş sırğanın layihələndirilməsi.	14
5.	Asılqan formalı sırğanın layihələndirilməsi.	16
6.	Gül formalı üzüyün layihələndirilməsi.	16
7.	Sərbəst mövzuda işlənmiş asmanın layihələndirilməsi.	14
8.	Müasir formalı sırğanın layihələndirilməsi.	10
9.	Abstrakt formalı üzüyün layihələndirilməsi.	10
10.	Gül formalı asma kompozisiyasının layihələndirilməsi.	10
11.	Buta elementindən istifadə etməklə broş kompozisiyasının layihələndirilməsi.	10
12.	Həndəsi formalı boyunbağının layihələndirilməsi.	10
13.	İki və daha çox elementdən istifadə etməklə biləzik kompozisiyasının layihələndirilməsi.	10
14.	Sərbəst mövzuda işlənmiş qolbağın layihələndirilməsi.	20
15.	Avanqard tərzli sırğa və üzük dəstinin layihələndirilməsi.	10
16.	Müasir çoxqaşlı boyunbağı kompozisiyasının layihələndirilməsi.	22
17.	Milli üslubda bəzək əşyasının layihələndirilməsi.	24
18.	Avanqard tərzli qadın kəmərinin işlənməsi.	24
19.	Müasir dizaynda qadın baş tacının layihələndirilməsi.	20
Cəmi: 270 saat		

MÖVZULAR VƏ ONLARIN İZAHİ

Mövzu 1. Giriş. Layihələndirmə fənni haqqında məlumat – 2 saat.

Tarix boyu rəssam zərgər bir zinət əşyasını işləməzdən əvvəl onun eskizin işləyər və daha sonra layihəsin qurardılar. Zərgərlikdə layihələndirmə, modelləşdirmə və quraşdırma fənninin əsas məqsədi tələbələrə zinət əşyasının layihəsinin qurmağın öyrədilməsi. Əşyaların zahiri görünüşünün, istifadə edilən texnikanın, hissələrin ölçülərinin, həcmnin, müxtəlif tərəflərdən baxışının, metalın qalınlığının layihədə öz əksini tapması. Layihənin işlənməsi zamanı istifadə olunan alət və materiallar ilə tanışlıq.

Mövzu 2. Sadə formalı zinət əşyasının layihələndirilməsi – 14 saat.

Sadə formalardan istifadə etməklə zinət əşyasının dizaynını fikirləşmək və onun layihəsinin kağız üzərində işləmək. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 3. Tək qaş üzüyün layihələndirilməsi – 14 saat.

Hər bir tələbə öz dizaynına uyğun tək qaş üzük eskizi işləməli və onun layihəsinin kağız üzərində qurmalı. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 4. Tək qaş sırğanın layihələndirilməsi – 14 saat.

Müasir formada tək qaş sırğa eskizinin işlənməsi və onun layihəsinin kağız üzərində qurulması. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 5. Asılqan formalı sırğanın layihələndirilməsi – 16 saat.

Asılqan formalı sırğanın eskizinin işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin layihəsinin işlənməsi. Hər bir detal və birləşmələr dəqiqliklə işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 6. Gül formalı üzüyün layihələndirilməsi–16 saat.

Gül formalı üzüyün eskizinin işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 7. Sərbəst mövzuda işlənmiş asmanın layihələndirilməsi – 14 saat.

Asma kompozisiyasının işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 8. Müasir formalı sırğanın layihələndirilməsi–10 saat.

Müasir dizayna uyğun sırğanın eskizinin çəkilməsi. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 9. Abstrakt formalı üzüyün layihələndirilməsi – 10 saat.

Hər bir tələbə öz ideyasına uyğun olaraq abstrakt formalı üzük eskizi çəkməli. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi

zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 10. Gül formalı asma kompozisiyasının layihələndirilməsi–10 saat.

Gül formalı asma kompozisiyasının işlənməsi. Eskiz variantlarının işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 11. Buta elementindən istifadə etməklə broş kompozisiyasının layihələndirilməsi – 10 saat.

Buta elementini müasir formalarla sintez etməklə broş eskizinin işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 12. Həndəsi formalı boyunbağının layihələndirilməsi – 10 saat.

Həndəsi formalardan istifadə etməklə boyunbağı kompozisiyasının qurulması. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vüqulanması.

Mövzu 13. İki və daha çox elementdən istifadə etməklə bilərzik kompozisiyasının layihələndirilməsi – 10 saat.

İki və daha çox elementdən istifadə etməklə bilərzik kompozisiyasının işlənməsi. Eskiz variantlarının işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin üç tərəfdən görünüşünün çəkilməsi.

Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurulanması.

Mövzu 14. Sərbəst mövzuda işlənmiş qolbağın layihələndirilməsi – 20 saat.

Sərbəst mövzuda qolbağın layihəsinin işlənməsi. Təsdiqlənmiş eskizin üç tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurulanması.

Mövzu 15. Avangard tərzli sırğa və üzük dəstinin layihələndirilməsi–10 saat.

Avangard tərzdə sırğa və üzükdən ibarət dəstin kompozisiyasının eskizlərinin işlənməsi. Təsdiqlənmiş sırğa eskizin iki, üzük eskizinin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurulanması.

Mövzu 16. Müasir çoxqaşlı boyunbağı kompozisiyasının layihələndirilməsi – 22 saat.

Müasir çoxqaşlı boyunbağı kompozisiyasının qurulması. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi, işıq şüasının oynaqlığının dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurulanması.

Mövzu 17. Milli üslubda bəzək əşyasının layihələndirilməsi – 24 saat.

Milli üslubda zinət əşyasının eskizinin işlənməsi. Milli üslubda kompozisiya qurulmasının qaydalarına düzgün riayət etmək. Təsdiqlənmiş eskizin dörd tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və

ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurğulanması.

Mövzu 18. Avangard tərzli qadın kəmərinin işlənməsi – 24 saat.

Müasir dizaynda və qeyri – adi qadın kəmərinin kompozisiyasının qurulması. Təsdiqlənmiş eskizin iki tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurğulanması.

Mövzu 19. Müasir dizaynda qadın baş tacının layihələndirilməsi – 20 saat.

Müasir dizaynda qadın baş tacının kompozisiyasının qurulması. Təsdiqlənmiş eskizin üç tərəfdən görünüşünün çəkilməsi. Zinət əşyasının həcmnin, detallarının dəqiqliklə işlənməsi, tuş və ya sulu boya ilə rənglənməsi. Layihənin işlənməsi zamanı qaşlardan istifadə olunubsa qaşlarının parıltısının və fasetlərinin quruluşunun dəqiqliklə işlənməsi. Metal effektinin və parıltısının rənglər və işıq – kölgə vasitəsi ilə vurğulanması.

ӘДӘБИҮАТ

1. С. Бренол «Теория и практика ювелирного дело» 1975 г.
2. В.С. Павлов, В.П. Новиков “Ручное изготовление ювелирных украшений”.